

'Ōrero a Myron Tematai Mataoa

'ŌRO'A HA'AMAURA'A 'EI MERO NŌ TE FARE VĀNA'A
MAHANA MĀ'A 09 NŌ TITEMA MATAHITI 1978

E hoa 'ino mā, mai tei fa'aarahia atu i te 'ōmuara'a o teie matahiti, 'ua 'ōpua te Fare Vāna'a, 'ia au i te anira'a a te Piha tōro'a nō te « Papa Hīro'a 'e te Faufa'a Tumu », e nenei i roto i te ve'a « Hīro'a » i te mau 'ōrero a te mau Vāna'a, i te 'ōro'a ha'amaura'a 'ei mero i roto i te Fare Vāna'a. Teie te toru o te 'ōrero.

AROHARA'A

'Ia ora na 'oe e Paulo Cousseran tāne, te tōmitera teitei. 'O 'oe te upo'o tahi fa'atere nō Porinetia Farāni.

'Ia ora 'oe te Mono Peretiteni nō te 'Āpō'ora'a Hau nō Pōrinetia Farāni, Francis Ariioehau Sanford ē tae noa atu i te mau mana tei 'āpe'e mai ia 'ōrua.

'Ia ora 'oe e Maco Maamaatuaiahutapu - Tevane Tāne, te upo'o tahi, te 'Vāna'a Nui'e te 'Ōrero parau nō te Fare Vāna'a.

'Ia ora 'outou te mau Vāna'a, te mau atamai nō te fenua nei 'e te mau Mātutu Parau tei tae mai.

'Ia ora na ato'a te mau pāpā'i ve'a, te manuhiri nō terā vāhi ē terā vāhi, te henua 'e te henua.

'Ia ora te tā'āto'ara'a o te mau ta'ata'o tei pātuatini mai i nī'a i teie tahua.

PARAU TUPUNA O MATAOA

'O Tearatapu i nī'a, te tahua i raro Mutu-Marū, 'outu i tai e tau'e, e pape vai pu'ea, e marae Mataoa nō Papara.

Nā Mataoa Mahuru Ari'i Tū e tāne noho ia TEeraiamano Eleonore Natua-raa-vahine-i-tai-te-moana-tai rarara e vahine nō roto mai ia Patari a Tuihapai tei ha'apū i Mataiea.

'O mataoa te tupuna nō Punaauia tei fano i te motu nō Manihi 'e tei hua'aihia i reira 'e nō roto mai ho'i au nei. 'Āre'a ra 'ia 'ite mai tātou ē, hō'ē ana'e tō tātou tupuna mai te 'ōmuara'a o te te ao nei 'oia ho'i 'o Adamu tei hāmanihia e te Atua, 'o 'oia te Metua, te Fatu nō te mau mea ato'a e vai nei i nī'a i teie fenua.

E paripari atu vau i te parau nō Manihi nā roto i te reo pa'umotu.

Kia hipa hia'tu ra e ahu
Te tika o taku fenua
Ko Manihi tautara
Nunanga o te tini
Nunanga o te mano
Nunanga o te vaka o Vahitu
Ka tangi te kohe a Puturua
Ka tu te hoe a Maui
Vanangananga te matangi nei ra
e farara ki te uru o te henua
To mata e ta // ki ruga i pae ua
Te uhi nui o te moana
Ka tahi o Rua ki tai e pa
Te ariki ra o te henua o Makiroto

'E teie te tatarara'a nō taua paripari ra
'Ia hi'ohia atu e au
Te ti'ara'a o tō'u fenua
'O Manihi tautara
Te nūna'a o te manotini
Te nūna'a o te tinimanomano
Nūna'a o te va'a o Vahitu
Te pahu a Puturua
Fa'ati'a te hoe a Maui
Fanefane te mata'i maru
E farara te tua o te ra'i
Huru 'ē te huru o te fenua
'Apetahi tō mata i nī'a i te fenua
Vaivai noa mai te parau i roto i te moana
Te pā mai i tō rima e tahi, e rua
Te Ari'i o te fenua 'o Mairoto.

Tē uiui nei te mana'o i nī'a iho i te reo mā'ohi 'e 'aore rā i te reo Tahiti, nō te huru o tōna vaira'a 'e tōna 'una'una, o tōna araira'a, e nāhea ho'i i te paraura'a 'e te pāpā'ira'a ē 'ia vai te reo tahiti i te tau 'e 'ia riro 'ei reo fa'a'ati nō Pōrinetia nei.

I mūta'a a'e nei, hou te papa'ā i tae mai ai i Pōrinetia nei, 'aore 'ia e pāpā'ira'a mai tā tātou e pāpā'i nei i teie mahana. 'Āre'a ra, i vai na tā te ta'ata Mā'ohi raveravera'a nō te ha'amehara i tā rātou mau vaha tao'a, tā rātou mau vavi mana 'e tā ratou fa'ahia'amū, 'oia ho'i nā roto i

Myron Tematai Mataoa

te parau tāmaura'a atu i tōna mau ta'ata 'ia nehehene ia rātou 'ia tāmau 'ā'au 'e 'ia fa'ahe'e te reira mai te vaha 'e te vaha 'e te u'i 'e te u'i.

I vai ato'a na te Ana Vaha Rau nō te ha'api'i i te hui ari'i, 'e i tei au i tō rātou ti'ara'a, i te mau parau tahutumu nō te ha'amorira'a, te mau pehepehe rauti, te mau hīmene 'e te mau peu pa'ari o te fenua.

I tō te papa'ā taera'a mai i te fenua nei, i fa'atupu ai te mau fa'ahuru'ēra'a rarahi roa. Haere ri'i māite nō 'ō mai i muri iho, 'ua ha'apaehia te tahi o te reira mau peu.

Mai te reira anatau, 'ua ha'amata te ta'ata mā'ohi i te tipe'e i tā verā peu 'e tō verā reo, tae roa i te rāhui-roa-ra'a i tā rātou tamari'i 'e ia ha e parau fa'ahou i tō rātou reo.

E 'ere ānei i te mea rerehiri te reira huru ravera'a. Aua'e rā 'o verā mā i tae mai ai te ti'arama i te nūna'a o te fenua nei, maori rā te noa'ara'a te 'ite nō te pāpā'i 'e nō te tai'o i

te mau parau. 'O te Buka Bibilia 'ia te avei'a 'e te arata'i parau mātāmua, 'e i 'itehia mai ai te pī'āpā o te reo Tahiti.

'A tau ē 'a tau tō te tahi mau ta'ata reihiti fa'aorara'a i te reo.

'Oia ato'a 'ia te tumu 'o vau nei i fa'aō ai i roto i te Fare Vāna'a, 'ia pārahi 'āmui 'e te mau 'aivāna'a nō te ha'a, 'e ia ha nō te fa'aora noa i te reo, nō te tu'ura'a i te reo Tahiti i tōna ti'ara'a 'oia ho'i 'ei reo tumu, 'ei reo mātāmua nō Pōrinetia.

Nō reira e te Vāna'a Nui'e tō te Fare Vāna'a, 'o 'outou te atamai nō te fenua nei, 'a rohi 'āmui tātou 'ia 'itea tō tātou reo, 'ia ha'api'i te nūna'a i te fa'ahiahia o tōna reo, 'e ia ha'api'i'ia te reira i roto i te mau fare ha'api'ira'a.

'Ua hōro'ahia mai ia tātou te mana, te mau ture, 'ia 'ohipa 'e 'ia tū ā

Tenā iho tō'u mau mana'o 'a 'ite mai 'e 'a fa'ari'i mai i te tāpa'o o tō'u fa'atura.

'Ia ora Tahiti rahi.